

LÄHTEET

PAINAMATTOMAT LÄHTEET

Hantverksutredningen. En översyn av depåverksamheten för synskadade hantverkare. Utredare Erling Södergren. Inlämnad tili Socialdepartementet 1991 08-30.

Harjula, Minna 1994a: Köyhä, kehityskelpoinen, ala-arvoinen vai ansiokyvvytön - Vammaisuuden tulkinnat suomalaisessa huoltokeskustelussa 1800- luvun lopulta 1930-luvun lopulle. Suomen historian lisensiaattitutkimus. Tampereen yliopisto.

Helsingin Sokeat ry Johtokunnan pöytäkirjat 1954 1961.

Kangasniemi, Irene 1994: Tunnustellen, tutkaillen, epäillen ja etsien. Näkövammaisten aikuisten kuvallisesta ilmaisusta. Kuvaamataidon opetuksen pro gradu -tutkielma. Taidekasvatuksen osasto. Taideteollinen Korkeakoulu. Helsinki.

Kinnunen, Mariana 1994: Poppanan historiaa. Sokevan moniste. Vantaa. Näkövammaisten Keskusliitto ry. Helsinki.

Näkövammaismuseon esinekokoelma, valokuva- ja video- ja äänitearkisto.

Salmela, Raimo 1992: Indonesia tehostaa rottinkituotantoaan. Sokevan moniste. Vantaa.

Salmela, Raimo 1994a: Eläinten karvat - korvaamaton siveltimien ja harjojen raaka-ainevara. Sokevan moniste. Vantaa.

Salmela, Raimo 1994b: Kasvikuidut – luonnollisia ympäristöstävälisiä harjakuituja. Sokevan moniste. Vantaa.

Salmela, Raimo 1995: Indonesia on rottinkituotannon mahtitekijä Sokevan moniste. Vantaa.

Sokeain Keskusliitto ry Johtokunnan, hallintoneuvoston ja vuosikokouksen pöytäkirjat 1928–1948. Vuosikertomukset 1928–1970.

Sokeain Ystävät ry:n vuosikertomukset 1894, 1895, 1913.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura (SKS). Helsinki. Näkövammaisia koskevan keruukilpailun aineisto 1978.

Äänitearkisto (SKSÄ) 327.1978–334.1978. Suomen Sokeain Liitto ry

Pöytäkirjat 1907–1924.

LÄHTEET JA KIRJALLISUUS

Aistivalliskoululehti (AKL) 1921–1931.

Borstar, penslar, städmateriel. De Blindas Förenings Försäljnings Ab. Stockholm 1982.

Buhler, Waldemar 1960: Suuri askarteluki1ja. Porvoo.

Dyer, C. 1989: Standard of Living in the Later Middle Ages. Social change in England c. 1200 - 1520. Cambridge.

Föreningen De Blindas Vänner i Helsingfors 1903.

Förhammar, Staffan 1988: Handikapputbildningens idehistoriska bakgrund. - Vård. Aktuell historia 1988/1–2

Harjula, Minna 1994b: Yksityisestä tragediasta yhteiskunnalliseksi ongelmaksi - Vammaisuuden varhais historia Suomessa. Vammaiskysymys keskiajalta 1800- luvun lopun murrukseen - elämisen oikeudesta kansalaiskeskustelun viriämiseen.

- Seminaari Turussa 16.8. - 17.8.1994. - Jyväskylän yliopiston historian laitos. Suomen historian julkaisuja 20. Toim. Tuula Vuolle & Petri Karonen. Jyväskylä.

Heinonen, Jorma & Vuoristo, Osmo 1994: Antiikkikirja. Yhdeksäs painos. Helsinki.

Helle, Emil J. 1959: Tampereen Sokeat 1909–1959. Tampere.

Helsingin Sokeat ry. 25 v. 1957. Toim. Oskari Lehtivaara & Kaarlo Virkki & Ethel Huttunen. Helsinki.

Hokka, Maria 1991: Suomalainen niinimatto. Helsingin yliopiston kansatieteen laitoksen tutkimuksia 16. Helsinki.

Häkkinen 1940: Sokeain työolot Saksassa. Matkakertomus Sokeain Keskusliitolle. - KSK 6/1940.

Häkkinen 1955: Sokeain kuntouttaminen Amerikan Yhdysvalloissa. - KSK 2 - 3/ 1955.

Illman, Väinö 1927: Kauppa- ja Teollisuusministeriölle. - AKL 3/1927.

J. M-o. 1930: Hajanaisia havaintoja Ruotsin sokeain huollosta. -AKL 9/1930.

- Juurmaa, Jyrki 1967: Näön ja kuulon puuttumisen vaikutuksesta psyykkisiin toimintoihin. - Suomen psykologit. Toim. Martti Samooja & Yrjö Venna. Pieksämäki.
- Järvinen, Laina 1900: Silmäily käsityöopetuksen historialliseen kehitykseen. - SAKL 1/1900. Helsinki.
- Kaukonen, Toini-Inkeri 1946: Pellavan ja hampunviljely ja muokkaus Suomessa. Kansatieteellinen arkisto VII. Helsinki.
- Kaukonen, Toini-Inkeri 1963: Riepumaton vaiheita. - Kotiteollisuus 9–10/1963. Helsinki.
- Kaukonen, Toini-Inkeri 1965: Suomen kansanomaiset nauhat. Tietolipas 41. Helsinki.
- Kaukonen, Toini-Inkeri 1966: Nukeri - Rököraanu - Poppana. -Omin käsin 2/ 1966. Helsinki.
- Keravuori, Kirsi 1992: Arlasta ammattiin. Jyväskylä.
- Kertomus Sokeain Keskus-Aitan toiminnasta vuodelta 1931. - Sokeain Keskus- liiton toimintakertomus 1931. Helsinki 1932.
- Korhonen, Erkki 1952: Korityön opas. Kauppa- ja teollisuusministeriön ammatti- kasvatusosasto. Helsinki.
- Kotiinne sopivaa, kestävä ja kaunista Sokeain myymälästä Kuvasto. (Tod.näk. n. 1950)
- Kretschmer, Reinhold 1937: De blindas historia från äldsta tider tili blindundervisningens början. Stockholm.
- Kuotola, Urpo 1976: Näkövammaisten integroituminen yhteiskuntaan. Acta Universitatis Tamperensis Ser. A voi 82. Tampere.
- Kuotola, Urpo 1988: Näkövammaisten elinolojen ja näkövammaistyön kehitys. Suomen näkövammaisten ja näkövammaistyön historia. Helsmk1.
- Kuuromykkäin- ja sokeainkoulu -lehti (KSK) 1931–1955. Helsinki. Lee Martha L. 1948: Basketry and Related Arts. New York.
- Leiviskä, Helena & Nokelainen, Joel 1988: Perinteisiä käsityöammatteja 2. Helsingin Käsityö- ja Teollisuusyhdistys r.y. Helsinki.
- Linsen, Mathilda 1865: Underdånig berättelse om en af undertecknad, för inhemtande afkännedom om blindas undervisning och vård, på allmän bekostnad verkställd utrikesresa. Helsingfors.
- Linsen, Mathilda 1867: Redogörelse för Blindanstalten i Helsingfors sedan dess öppnande om hösten 1865. Helsingfors.
- Lowenfeld, Berthold 1975: The changing status of the blind. From separation to integration. Springfield, Illinois, USA.
- Lyytikäinen, Kosti 1892: Vanhempain sokeain tilasta ja työkoulusta. - SAKL 3/ 1892. Helsinki.
- Lyytikäinen, Kosti 1893a: Sokeain tilasta kansan keskuudessa. - SAKL 1 & 2/ 1893. Helsinki.
- Lyytikäinen, Kosti 1893b: Työn merkityksestä sokeain elämässä. - SAKL 9/1893. Helsinki.
- Lyytikäinen, Kosti 1894: Muistelmia ulkomaanmatkalta. - SAKL4/1894. Helsinki
- Lyytikäinen, Kosti 1895: Sokeain työkoulun aikaansaamisesta. - SAKL 5/1895. Helsinki.
- Lyytikäinen, Lydia 1924: "Sokeain Ystävät" Kuopion vuosikertomus vuodelta 1923. -AKL 3 4/1924. Helsinki.
- Lyytikäinen, Lydia 1930: Sokeain toimeentulomahdollisuuksista kouluajan jälkeen. - AKL 3 - 5/1930. Helsinki.
- Lyytikäinen, Lydia 1933: Sokeain asian kehitys maassamme. - KSK 8 - 9/1933. Helsinki.
- Löw, Per 1960: Askartelemme rottingilla. Toinen osa. Helsinki.
- Moldenhawer, J. 1899: De blindas ställning i världen. - SAKL 3/1899. Helsinki.
- Niiranen, Timo 1981: Miten ennen asuttiin. Vanhat rakennukset ja sisustukset. Helsinki.
- Nordberg, Seth I 9I 8: Pajuviljely-kokeilut Suomessa. - Käsateollisuus 10/1918. Helsinki.
- Näkövammaiset ja työ. Näkövammaisten Keskusliiton julkaisu 3/84. Toim. Jussi Särkelä. Helsinki 1984.
- Näkövammaisten Airut I 0/1995. Helsinki.
- Näkövammarekisterin vuosikirja 1993. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKES. Näkövammaisten Keskusliitto ry. Helsinki 1994.
- Näkövammarekisterin vuosikirja 1995. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKES. Näkövammaisten Keskusliitto ry. Helsinki 1996.

- Näkövammarekisterin vuosiki1ja 1996. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimus- ja kehittämiskeskus STAKES. Näkövammaisten Keskusliitto ry. Helsinki 1997.
- Näkövikaisten työllisyydestä teollistuneessa tuotantoelämässä. Komitean mietintö 31.12.60. Helsinki 1961.
- Pekkanen, Veikko & Luostarinen, Kaarlo 1963a: Verhoilutyö I. - Kotiteollisuus 7/ 1963. Helsinki.
- Pekkanen, Veikko & Luostarinen, Kaarlo 1963b: Verhoilutyö II. - Kotiteollisuus 8/1963. Helsinki.
- Pelkonen, Milma 1931: Päivä tanskalaisessa sokeainkoulussa-.6-7/1931.
- Pelkonen, Milma 1940: Sokeain huoltoa Englannissa 1.KSK 1 - 2/I 940. Helsinki
- Piirainen, Veikko 1958: Kylänkierrolta kunnalliskotiin. Savon ja Pohjois-Karjalan maaseudun vaivashoitotoiminta vaivashoidon murroskautena 1800-luvun jälkipuoliskolla. Historiallisia tutkimuksia XLIX. Helsinki.
- Pinomaa V (toim.) 1931: Viktor Julius von Wright. Käsityöläisveteraanin muistelmia. Helsinki.
- Plit, Keijo 1984: Carl Henrik Alopæus aistivammaistyön uranuurtajana Suomessa. Suomen kirkkohistorian seuran toimituksia 128. Helsinki.
- Pohjolan kasvit I. Toim. Y1jö Mäkinen & Unto Laine & Aarno Kalela. Helsinki 1964.
- Prodex-Import -tiedote 1992.
- Pylkkänen, Riitta 1964: Tuoli tyylin ilmentäjänä. III Karoliininen barokki Ruotsi-Suomessa noin 1660-1720. - Kotiteollisuus 3/1964. Helsinki.
- Pyysalo, Helvi 1968: Kankaankutojan työvälineoppi. Helsinki.
- Ramsay, Alexandra 1993: Huvudstadens hjärta. Filantropi och social förändring i Helsingfors - två fruntimmersföreningar 1848 - 1865. Bidrag till kännedom av Finlands natur och folk 144. Finska Vetenskap-Societeten. Helsingfors.
- Rattan: a report of a workshop held in Singapore, 4 - 6 June 1979. Ottawa 1980.
- Rautio, Aili 1938: Siikajoen juuriteollisuus. - Pohjois-Pohjanmaan maakuntaliitto. Vuosikirja 1938-1948.
- Ruotsi, Antti 1990: Hätäapu 1800-luvun lopun katovuosina: hyväntekeväisyyttä ja sosiaalipolitiikkaa. - Maakuntien nousu. Kehityksen suuntia Itä-Suomessa. Snellman-instituutin julkaisuja 11. Jyväskylä.
- Silvennoinen, Aila 1956: Saavien ja koppien myyjä Turun Puutorilla. - Kotiseutu 6/1956. Helsinki.
- Sokeain huolto Suomessa 1952. Sokeain Keskusliitto ry. s.l.
- Sokeain Keskusliiton toimintakertomus 1931. Helsinki 1932.
- Sokeain Keskusliiton vuosikertomus vuodelta 1941. Helsinki 1943.
- Sokeain Keskusliiton toimintakertomus vuodelta 1943-1944. Helsinki 1945.
- Sokeain tekemä käsin sidottu ha1ja on kestävin. Sokeain myymälän kuvasto. (Tod.näk. n. 1950)
- Sotasokeat r.y. 15 v. 1941-1955. Helsinki 1956.
- Stenius, Kaarle M. 1871: Sokeain hoidosta ja opetuksesta. Helsinki. Stenius, Kaarle M. 1878: Kuopion sokeainkoulun vuosikertomus 1877. Suomen Aistivalliskoulujen Lehti (SAKL) 1892-1901. Helsinki.
- Suuri kasvikirja II. Toim. Jaakko Jalas. Helsinki 1965.
- Svenska Akademiens ordlista över svenska språket. Stockholm 1990. T.L. 1929: Havaintoja matkalta Ruotsiin. -AKL 1 - 2/1929. Helsinki.
- Söderhjelm, Alma 1903: Föreningen de Blindas Vänner i Finland 1887 - 1902.
- Talve, Ilmar 1990: Suomen kansankulttuuri. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Toimituksia 514. Helsinki. Kolmas painos.
- Tee se itse. Askartelemme rottingilla, juurilla, pajulla... Helsinki 1959.
- Tsockinen, Anja 1984: Suomen sokeainkoulut ja niiden oppilaat vuosina 1865-1917. Studia Historica Jyväskylälänsia 29. Jyväskylä.
- Tsockinen, Anja 1988: Näkövammaisten perus- ja ammattiopetuksen vaiheet. - Suomen näkövammaisten ja näkövammaistyön historia. Helsinki.
- Tuleva sokeaintalo. -AKL 3/1928. Helsinki.
- Tuomikoski- Leskelä, Paula 1979: Taidekasvatus Suomessa I. Taidekasvatuksen teoria ja käytäntö koulupedagogiikassa 1860-luvulta 1920-luvulle. Julkaisu 5. Jyväskylän yliopisto. Taidekasvatuksen laitos.

Tuoteluettelo/Produktkatalog 1992. Sokeva. Helsinki 1992.

Wright von, V. 1918: Pajun lajittelusta ja säilyttämisestä sekä sen myynnistä-. Käsiteollisuus 10/1918. Helsinki.

Wright von, V. 1922: Pajujen kerääminen -AKL 5 - 6/1922. Helsinki.

Vuolle, Tuula 1993: Paikallisesta hyväntekeväisyydestä valtion asiaksi. Aistivallias- ja raajarikkoiskoulutus Suomessa 1846–1892. Studia Historica Jyväskyläläisiä 47. Jyväskylä.

Vuorela, Toivo 1983: Suomalainen kansankulttuuri. Kolmas painos. Helsinki. Vuosikertomus yhdistyksen "Sokeain Ystävät" vuodelta 1909. Helsinki 1910.

TIEDONANTAJALUETTELO

Näkövammaisten Keskusliitto ry. Näkövammaismuseo. Videohaastattelut näkövammaisista käsityöntekijöistä, 1991

Nimi	Synt.	Kotipaikka	Videoitu
Ahonen, Hellä (ku)		Kärkölä	30-31.5.1991
Ahtola, Leevi (mp)	1923	Helsinki	16.4.1991
Flink, Emil (h)	1911	Sysmä	11.6.1991
Haavisto, Antti (k)	1934	Vantaa	12.6.1991
Heimonen, Veikko (ve)	1925	Rautalampi	13.6.1991
Heiskanen, Jalmari (kh)	1896	Kajaani	16.6.1991
Hämäläinen, Sirkka-L.(kh)	1939	Jyväskylä	15.6.1991
Hyvönen, Uuno (h)	1914	Helsinki	27.5.1991
Iivari, Valtteri (h)	1911	Salla	17.6.1991
Ingman, Rolf (h)	1913	Turku	7.6.1991
Keränen, Reino (kh)	1912	Kuusamo	17.6.1991
Komulainen, Kerttu (h)	1924	Helsinki	27.5.1991
Koskinen, Frans (mp)		Helsinki	16.4.1991
Kuoksa, Lauri (h)	1921	Rovaniemi	18.6.1991
Kuosmanen, Viljo (mp, kh)		Helsinki	16.4.1991
Kyllönen, Valde (h)	1922	Ristiina	1.6.1991
Lehto, Vilho (kh)	1919	Vesilahti	24.6.1991
Lind, Carl (kh)	1933	Pälkäne	25.6.1991
Luoma, Hillka (v)	1923	Kuopio	14.6.1991
Luoma, Pauli (v)	1925	Kuopio	14.6.1991
Mäkinen, Antti (h)	1939	Vantaa	27.5.1991
Natunen, Kalevi (k)	1930	Ruokolahti	10.6.1991
Nieminen, Hannu (h)	1948	Pori	29.6.1991
Paananen, Martti (k, h)			13.6.1991
Perälä, Vilho (kh)	1929		
Puolakka, Johan (h)	1920	Helsinki	16.4.1991
Puputti, Mauri (p)	1927	Ristiina	15.6.1991
Riekkinen, Janne (h)	1904	Helsinki	27.5.1991

Rissanen, Pentti (mp)	1933	Riihimäki	
Rosenberg, Sven (h)	1920	Espoo	27.5.1991
Savolainen, Otto (h)	1934	Helsinki	27.5.1991
Sihvola, Emil (h, kh)	1907	Kuopio	14.6.1991
Sormunen, Silvo (kh)	1948	Tampere	24.6.1991
Turunen, Lyyli (h)		Helsinki	16.4.1991
Uuttu, Elsa (h)		Helsinki	16.4.1991
Valtananen, Pekka (I)	1938	Rauman mlk	6.6.1991
Värtinen, Teuvo (kh)	1932	Kerimäki	10.6.1991

Lyhenteet:

h= harjat

k= korit, pienkorit

kh = korihuonekalut, kalusteet

ku = kudonnaiset, poppanat

l= luudat

mp = mattopiiskat

p= patapesimet

v= viskat eli huiskut

ve = verhoili

Täydentävät haastattelut:

Niemelin, Kari	4.2.1995	käsityönohjaaja, NKL
Puolakka, Johan	3.3.1993	
Riekinen, Janne	3.3.1993	
Ruponen, Teuvo	8.4.1993	
Salmela, Raimo	5.3.1993	toimitusjohtaja, Sokeva
Savolainen, Otto	3.3.1993	
Uuttu, Elsa	3.3.1993	

Puhelinhaastattelut:

Lehto, Vilho	13.3.1995	Vesilahti
Nurmi, Kalervo	8.4.1993	Vantaa
Savolainen, Anelma	21.3.1995	Kuopio
Vestenius, Pekka	15.3.1995	Helsinki

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, kansanrunousarkisto

Haiko, Meeri	s. 1915	Lemi	SKS.1978, M.H
Hiltunen, Valter	s. 1901	Ilomantsi	SKS.1978, V.H.
Jaatinen, Elsa	s. 1907	Impilahti	SKS.1978, E.J.
Kareinen, Vihtori	s. 1913	Ilomantsi	SKS.1978, V.K.
Kytökorpi, Paavo	s. 1913	Liminka	SKS.1978, P.K.

Kärpijoki, Viljo	s. 1925	Lieto	SKS.1978, V.Kä.
Lappalainen, Lauri	s. 1902	Varpaisjärvi	SKS.1978, L.L.
Lohi, Veera	s. 1899	Alatornio	SKS.1978, V.L.
Löytömäki, Laura	s. 1919	Soini	SKS.1968, L.Lö
Mattila, Sanna	s. 1918	Kuhmoinen	SKS.1978, S.M.
Niemi, Olavi	s. 1926	Rovaniemi	SKS.1978, O.N.
Nurmi, Kalervo	s. 1911	Vaasa	SKS.1978, K.N.
Näsänen, Aune	s. 1908	Rantsila	SKS.1978, A.N.
Onniskä, Vilho	s. 1914	Kuopio	SKS.1978, VO.
Patrikainen, Juho	s. 1904	Harlu	SKS.1978, J.P.
Saari, Vieno	s. 1925	Alajärvi	SKS.1978, VS.
Saarni, Kalervo	s. 1929	Karstula	SKS.1978, K.S.
Sillanpää, Elma	s.	Noormarkku	SKS.1978, E.S.
Sundqvist, Keijo	s. 1924	Lohjan mlk	SKS.1978, K.Su.
Tapanila, Väinö	s. 1898	Helsinki	SKS.1978, VT.
Valtanan, Ritva	s. 1930	Rauma	SKS.1978, R.V
Yrjölä, Hilma	s. 1916	Suomusjärvi	SKS.1978, H.Y.

Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, äänitearkisto

Nurmi, Kalervo	s. 1911	Vaasa	SKSÄ.1978
----------------	---------	-------	-----------